

Fények, visszfények, tükörképek

Kalocsai Enikő képzőművész kiállításáról

WEHNER TIBOR

Átfutva Kalocsai Enikő festőművész mintegy másfél évtizede épülő pályaképét – a művész 1997-ben lépett ki a Magyar Képzőművészeti Főiskola kapuján – meglepő változatosságot, sokoldalú alkotótevékenységet és sokrétű anyag- és technika-alkalmazást regisztrálhatunk: a festőként végzett alkotó a közelmúlt években díjakat nyert hazai és külföldi rajztriennálékon és akvarellbiennálékon, valamint országos táblakép-festészeti seregszemlén is. Mindemellett meglepetéssel nyugtázzhatjuk, hogy sikerrel szerepelt szoborpályázaton is, és művei teret kaptak az esztergomi, experimentális fotókat felvonultató biennálén. Kalocsai Enikő – az egy-két évente rendezett önálló tárlatai mellett – műveivel rendszeresen jelen van a legjelentősebb országos tárlatokon és természetesen a szűkebb pátria, Salgótarján és Nógrád megye kiállításain, vissza-visszatérő vendég a művésztelepeken, köztük az olyan kitűnő nyári kolóniákon, mint a ceredi vagy a gyulai, és tevékenyen részt vesz, mint aktív művészpédagógus, a pedagógus képzőművészek művészeti fellépéseiben, bemutatkozásain is.

Mindezek fényében, körbepillantva a budapesti-rákoshegyi Erdős Renée Házban 2013 februárjában rendezett Kalocsai-kiállítás művei között, meglepő egységre, hallatlan összefogottságra figyelhetünk fel: az olajjal vászonra festett kompozíciók mellett egy-egy pasztell szerepelt, és néhány

tükör-objekt egészítette ki a kollekciót. Természetesen a hagyományos táblaképek és a térbe helyezett tükör-plasztikák más és más műforma-sajátosságok és dimenziók által meghatározott alkotások, de tartalmilag, a problémafelvetés szempontjából mégis szorosan összetartozó kompozíciók. Már egy felületes tematikai leltár is ezt igazolja: a képeken is tükrök, tükröztető felületek jelennek meg, és a plasztikák is tükörlapokból vagy áttetsző üvegfelületekből épülnek fel. De a művek lényege azért nem ez a tükör-jelenlét csupán, hanem éppen a fény, a fényviszonyok, a fény által megteremtett kép közvetítő-visszatükröző felület által való megjelenésének rögzítése, a valóságnak nevezett szféráról és a valóság-elemekről képződő kép áttételekkel való közvetítésének vizsgálata.

A fény természetét kutatta és vizsgálta Kalocsai Enikő már az ezredforduló közvetlenül követő években festett oldott felhő-képein is, majd talán ezen képegyüttes ellenpólusaként, egy önálló képciklusként születtek meg a szigorú geometrikus-konstruktív szellemmel vezérelt, dinamikus kolorittal komponált elvont vásznak: a két ellentétes világ más és más effektusokat kibontó festői kalandja szépen rajzolódott meg az Erdős Renée Ház második emeleti kiállítótermének falain. Végző soron úgy ítéltünk, hogy az első emeleti termekben, az újabb képek körében is két ellentétes hang artikulálódott: egy mind színvilágában, mind tematikájában melegebb és bensőségesebb, és egy ridegebb, hidegebb tónus. Az arcrészleteket is felvillantó, de a napszemüveg és a szemüvegen tükröződő reflexek képi hangsúlyait kiemelő kompozíciókat – amelyek által vissza-visszatérően jelennek meg a korábbi felhő-képek motívumai – a személyesség élteti, az ember és világának különös kapcsolata, a befogadás – kívülmaradás dilemmája teszi feszültté, és mindezt egy hallatlan finom, érzékeny kolorit tolmácsolja. E műegyüttes egyéni módon kamatoztatja a múlt század utolsó harmadában oly hangsúlyossá vált fotonaturalista megjelenítés tanulságait. Az autó-visszapillantó-tükörre fókuszáló képciklus – amelynek képelemei között a geometrikus-konstruktív motívumokat fedezhetjük fel – már egy elidegenedettebb világot tárt elénk: a szemlélő nincs jelen a képen, illetve a szemlélők mi vagyunk, a képek nézői, akik éppen most egy gépkocsi utasaiként vagy vezetőiként utazunk, akik előtt-mellett, akik mögött elsuhan a kékes-zöldes, geometrikus mezőkké rendeződő semmitmondó táj, s akik szentelen pillantásokkal rögzítik és nyomban törlik is a pillanatonként érvényüket veszítő visszapillantó-tükör képmetszeteket. A napszemüveges képeknél a figyelem, a szemlélődés, a kimerevített pillanat a fontos, míg itt a dolgok pillanatnyiságán való felülemelkedés magatartásmódja válik dominánssá; az időt, a sebességet, a helyváltoztatást maga után vonzó, személytelen sodródás. A rezignált megézés: hogy az úton levés ellenére valójában sem a hely, sem a körülmények nem változnak, a

dolgok megérkezésünkkor is ugyanazok lesznek, mint elindulásunkkor. Az optimistább, színgazdagabb napszemüveges, és a pesszimistább, színeiben visszafogottabb visszapillantó tükrös képi rögzítések kompozícióinak is lényegi eleme a képkivágás, illetve a részletkiemelés: az arcrészleteken és a tükrökön, a tükröző felületeken túl csupán a természeti jelenségek visszfényszerű visszatükröződései, vagy sejtésszerű tájelen-foszlányok tünedeznek fel a műveken. És mindezen alkotások mellett formailag és a műforma-jellemzők szerint is különálló műcsoportot alkotnak a tükörplasztikák. A visszatükröződő, illetve a magába képet vonzó-szívó műközeg torzít, csapdába fog, elrejt, hogy aztán villanásszerűen újra elővarázsolja azt a konkrétumot, amelynek megfoghatatlanságát, valószerűtlenségét reprezentálja. A fény-csapdák, a kiszámíthatatlan reflexek, az áttetszőségek eme nehezen fel- és kiismerhető, de az egzakt fizikai jelenségek, optikai törvények alapján működő világában paradox módon sejtelmességek és titokzatosságok veszik körül a befogadót.

Kemény valóság-kivágatok és szabad képi absztrakciók jegyében épült az elmúlt másfél évtizedben, és épül napjainkban Kalocsai Enikő festői-plasztikai – és a grafikus és fotográfus törekvések jegyében készült, ezúttal nem bemutatott műveket is felölelő – életműve, amelynek művészi kifejezését a jelenkor emberének létállapot-jellemzői, derűlátónak korántsem ítéltető életérzése határozza meg. E művészi világkép atmoszferikus sugárzásában nyugtalanságok, nyomasztó megérzések, talán félelmek motoznak, és a fel-felbukkanó könnyedebb, bizakodóbb jelenségekkel és sugallatokkal hadakoznak. A fények mindent átható derengését és a sötét általi elnyeletését is feldolgozó, interpretáló piktúra az ún. valóság egy-egy jellegzetes képét kikristályosító reflexek titkait kutatja. A különös reflexek jegyében megformált művek kapcsán Matits Ferenc művészettörténész állapította meg: „Az absztrakt konceptuális festőként induló Kalocsai Enikő az utóbbi években új irányt szabott művészetének: a látvány mögé rejtje az asszociatív tartalmat.” Ezen izgalmas képértelmező, asszociatív felfedező utakat járhattuk be a budapesti-rákoshegyi Erdős Renée Ház télvégén, tavasz-előn rendezett kiállításán.

(Budapest-Rákoshegy, Erdős Renée Ház, 2013. február 16 – március 7.)

